

BEAST

Beyond Energy Action Strategies

Beyond Energy Action Strategies

SAMENVATTING

**Deliverable D 2.3 - 9 goed georganiseerde en uitgevoerde
jam sessies, verslagen**

Indiendatum: Mei 2015

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

		JA	NEE
Distributielijst:	East Sweden Energy Agency	✓	
	Comunità Montana Valtellina di Morbegno	✓	
	Cyprus Energy Agency	✓	
	More and Romsdal Fylkeskommune	✓	
	Provincie Vlaams-Brabant	✓	
	Zemgale Regional Energy Agency	✓	
	University of Zagreb, Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture	✓	
	Western Isles Council	✓	
	Canary Islands Institute of Technology	✓	
	Europese Commissie	✓	

Ver.	Datum	Redactie	Checked	Goedgekeurd	Status (C-P)*
01	20/05/15	Goran Krajačić			P

* C: Confidential
P: Public

De enige verantwoordelijkheid voor de inhoud van deze tekst ligt bij de auteurs. Deze reflecteert niet noodzakelijk de visie van de Europese Unie. Noch EASME, noch de Europese Commissie zijn verantwoordelijk voor eender welk gebruik dat gemaakt wordt van de informatie aangeboden in dit document.

Het BEAST-project wil de eerste stap zetten in het dichten van de kloof tussen het plannen en het daadwerkelijk uitvoeren van klimaatacties, een kloof in de vorm van obstakels die de vooruitgang belemmeren op een bepaald moment in de projectontwikkeling. De projectpartners organiseerden Jam sessie workshops om deze obstakels te helpen overwinnen en om tot concrete uitvoering te komen van de lokale acties. Eén van de doelstellingen van de jam sessies is om tot een continue dialoog en interactie te komen tussen de belangrijkste stakeholders die een rol spelen in de uitvoering van de lokale acties. Een andere belangrijke doelstelling is om mensen de mogelijkheid te bieden op een gelijkwaardige manier te communiceren rond zaken die hen aanbelangen. Elk van de 9 BEAST-partners koos minstens één actie waarvoor ze een jam sessie organiseerden:

P1 EAST SWEDEN ENERGY AGENCY (ESEA) – ZWEDEN

- P1-1 GEBRUIK VAN RESTWARMTE IN BOXHOLM

P2 BERGDORP VALTELLINA DI MORBEGNO (CMM) - ITALIE

- P2-1 FIETSPAD DAT AANSLUIT BIJ DE FIETSRING VAN VALTELLINA
- P2-2 GEMEENTE CIVO - KLEINSCHALIGE WATERKRACHTCENTRALE
- P2-3 ENERGIEZUINIGE RENOVATIE VAN DE HOOFDZETEL VAN CMM EN PLAATSING VAN PV-PANELEN OP HET DAK

P3 CYPRUS ENERGY AGENCY (CEA) - CYPRUS

- P3-2 ENERGIEZUINIGE SPORTFACILITEITEN IN CYPRUS
- P3-3 ENERGIE-EFFICIENTE MAATREGELEN EN GEBRUIK VAN HERNIEUWBARE ENERGIE IN HET STADHUIS VAN ARADIPPOU

P4 MORE AND ROMSDAL FYLKESKOMMUNE (MRFK) - NOORWEGEN

- P4-3 BIOENERGIE_MRFK
  - P4-3-1 BIOGAS OP LANDBOUWBEDRIJF

P5 PROVINCIE VLAAMS-BRABANT (PFB) - BELGIE

- P5-1 ENERGIE-EFFICIENTIE EN RENOVATIE IN GEMEENTELIJKE GEBOUWEN DOOR ENERGY PERFORMANCE CONTRACTING

P6 ZEMGALE REGIONAL ENERGY AGENCY (ZREA) - LETLAND

- P6-2 VERHOGEN VAN ENERGIE-EFFICIENTIE IN MULTIRESIDENTIELE GEBOUWEN

P7 UNIVERSITY OF ZAGREB (UNIZAG FSB) - KROATIE

- P7-1 WKK OP BIOMASSA EN UITBREIDING WIJKVERWARMING IN VELIKA GORICA

P8 WESTERN ISLES COUNCIL (CNES) – VERENIGD KONINKRIJK

- P8-3 KOOLSTOFARME EN ENERGIE-EFFICIENTE WONINGEN

P9 CANARY ISLANDS INSTITUTE OF TECHNOLOGY (ITC) – SPANJE

- P9-1 WIND-DIESELSYSTEEM VOOR FUERTEVENTURA

Voor 12 projecten werden in totaal 11 jam sessies georganiseerd. Het BEAST-projectteam hield zelf in oktober 2014 een jam sessie in Italië, nog vóór dat de meeste andere lokale jam sessies plaats vonden, om zo de methodiek en het organisatieproces met de projectpartners uit te testen alvorens deze lokaal toe te passen.

Jam sessies zijn bedoeld om creativiteit, diversiteit en open innovatie te stimuleren tussen lokale en regionale belanghebbenden. Ze vormen bijeenkomsten waar personen met gemeenschappelijke noden hun ideeën omvormen tot concrete ontwerpen of plannen van acties die zij zelf of iemand anders wil uitvoeren. Het doel is om iets te verwezenlijken wat geen van de actoren op zichzelf had kunnen bereiken. Tijdens een jam sessie leren deelnemers nieuwe ideeën, ontdekken ze meer over hoe ze te werk kunnen gaan en met wie ze best samenwerken, versterken ze hun vaardigheden en talenten en dit alles in gemoedelijke omstandigheden. Een gezamenlijk doel van de jam sessie is om zaken daadwerkelijk gerealiseerd te krijgen door een effectief stappenplan op te maken en op die manier verandering teweeg te brengen. De jam sessie-methode is gebaseerd op 4 stappen en kan beschouwd worden als “design denken”.

Voor de jam sessies werden projecten uit de 3 thematische clusters gekozen. De ALTENER-cluster omvat 10 BEAST-projecten, waarvan voor 5 projecten jam sessies werden gehouden. Elk van de georganiseerde jam sessies behandelde gekende technologieën voor hernieuwbare energie. In deze cluster ontstonden heel wat ideeën en de meesten daarvan

kwamen voort uit de conclusies van deze jam sessies. Het merendeel van de voorgestelde oplossingen houden verband met de noodzaak om het bewustzijn te verhogen bij politici, gezinnen en burgers in het algemeen. De deelnemers benadrukten dat er een voortdurende nood is aan informatie en advies over energie en aan educatie van burgers, appartementseigenaars en gebouwbeheerders over energie-efficiëntie en rationeel energieverbruik. Een volgehouden investering in energie-efficiëntiemaatregelen via nationale programma's werd eveneens essentieel beschouwd, evenals het verminderen van warmteverliezen op het distributienetwerk en het vernieuwen en ontwikkelen van nieuwe warmteproductiefaciliteiten. Een gelijklopende maar minder dringende nood aan innovatie, door te leren van de verbeterpunten en goede voorbeelden van elders, werd ook aangestipt. Tenslotte werd gesteld dat wetgevingen m.b.t. technologieën voor hernieuwbare energie moeten worden aangepast, om de administratieve procedures die vereist zijn voor het implementeren van HE-installaties te kunnen versnellen.

In de SAVE-cluster zijn er 9 in totaal projecten, waarvoor - net als in de ALTENER-cluster - 5 jam sessies werden georganiseerd. De georganiseerde jam sessies waren informatief en de sfeer was erg constructief. Het hoofddoel van deze jam sessies was het delen van informatie en het trainen van ingenieurs en de technische medewerkers van de technische diensten van openbare instanties en lokale overheden, over maatregelen, te nemen acties en betrokken wetgeving om de energieprestaties van publieke gebouwen te verhogen. Conclusie van deze jam sessies was dat het aantal deelnemers kan verhoogd worden door een betere planning en voorbereiding van de jam sessies, en dat best mensen uit verschillende sectoren en bedrijfstakken uitgenodigd worden om alternatieve invalshoeken op het thema aan bod te laten komen.

Uit de STEER-cluster met 5 projecten werd slechts 1 project gekozen voor een jam sessie: "Fietspadverbinding met de fietsring van Valtellina" (CMM). De deelnemers gaven positieve feedback op de jam sessie. De jamming-aanpak bleek goed te werken als methodiek om informatie uit te wisselen en om tot een boeiende discussie te komen. De deelnemers identificeerden de problemen die beletten om tot een goede uitvoering van dit project te

komen en stelden oplossingen voor die vervolgens in groep werden besproken. De deelnemers waren het er over eens dat lokale toeristische organisaties een meer proactieve houding moeten aannemen om duurzaam en ‘zacht’ toerisme te promoten. Ze stelden eveneens voor om een unieke wettekst te schrijven die alle relevante wetgeving m.b.t. zachte mobiliteit combineert en om een speciaal systeem van financieel voordeel te voorzien voor alle werken gerelateerd aan duurzame mobiliteit.

11 goed georganiseerde en uitgevoerde jam sessies vonden plaats tussen september 2014 en februari 2015. In alle drie de clusters werden jam sessies gehouden, één in de STEER-cluster, 5 in ALTENER en 5 in SAVE. Het aantal deelnemers varieerde van 10 tot ongeveer 40 per project. Alle jam sessies volgden een gelijkaardige structuur en organisatie, volgens de instructies uit D4.2. Richtlijnen voor Jam sessie workshop.

De jam sessies startten met een plaatsbezoek, waar de sessie georganiseerd kon worden, gevolgd door een uitleg over de basisprincipes van een jam sessie en de belangrijkste regels voor het “jammen”. Bij sommige sessies gaven experts eerst een presentatie over de “red hot topics” die tijdens de jam sessie bediscussieerd werden. Daarna werd aan de deelnemers gevraagd om na te denken over problemen en obstakels voor hun projectimplementatie en om individueel oplossingen te bedenken. Hierop volgde een groepsdiscussie over de voorgestelde problemen en oplossingen. Afhankelijk van het aantal deelnemers werd eerst in kleinere groepen gedebatteerd en vervolgens in de grote groep met alle deelnemers samen. Na elke jam sessie werden algemene conclusies geformuleerd en vulden de deelnemers een evaluatieformulier in.

Uit de evaluatieformulieren blijkt dat de jam sessies succesvol uitgevoerd werden en dat zo goed als alle deelnemers dit type van communicatie apprecieerden. De meest voorkomende opmerking was dat de jam sessie vooral zinvol is voor het uitwisselen van informatie en door de mogelijkheid die ze biedt om over de projecten te discussiëren met andere belanghebbenden. Zaken die kunnen verbeterd worden zijn een betere planning en

tijdsindeling van de sessie zelf. De gemiddelde beoordeling door de deelnemers van de jam sessies was 4,02 (op 5). De laagst beoordeelde jam sessie kreeg een score van 3,58, de best beoordeelde een 4,46.

Als algehele conclusie kan besloten worden dat de jam sessies nieuwe perspectieven boden voor projectimplementatie en dat ze een update geven van de meest bruikbare informatie en van de huidige stand van zaken van de uitvoering van de voorgestelde projecten. Elke jam sessie leidde tot conclusies die bruikbaar zijn om de verder te nemen stappen te definiëren die de obstakels om tot daadwerkelijke uitvoering te komen, kunnen overwinnen.